

МЕТОДИЧНІ Й МЕТОДОЛОГІЧНІ ОРІЄНТИРИ ПРОЦЕСУ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПЕРІОД ЗМІНИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАМОВЛЕННЯ

У статті розглядається сучасний стан вивчення іноземних мов на рівні вищої школи, позитивний та негативний вплив традиційних підходів до формування сучасної методики викладання, а також процеси асиміляції сучасних стратегій іншомовної освіти у розвитку новітніх підходів до викладання іноземних мов у ВНЗ.

Ключові слова: *іншомовна освіта, стратегії мовної освіти, комунікативна компетенція, національно-культурний компонент змісту освіти.*

В статье рассматривается современное состояние изучения иностранных языков на уровне высшего образования, позитивное и негативное влияние традиционных подходов к формированию современной методики преподавания, а также процессы ассимиляции современных стратегий иноязычного образования в развитии новых подходов к преподаванию иностранных языков в ВУЗе.

Ключевые слова: *иноязычное образование, стратегии языкового образования, коммуникативная компетенция, национально-культурный компонент содержания образования.*

The article makes clearer the modern state of learning foreign languages at the higher educational level, positive and negative influence of traditional approaches to modern teaching methodic formation and the process of assimilation of modern strategies in foreign language education on the development of new approaches of teaching foreign languages at High School are considered.

Keywords: *foreign language education, strategies of language education, communicative competence, national cultural component of the educational content.*

У комплексі знань, необхідних фахівцеві нового покоління, важливе значення відводиться іноземним мовам. Вивчення іноземної мови збагачує практичний досвід індивіда, формує його інтелектуальний потенціал, активізує увесь спектр пізнавальних здібностей, сприяє становленню критичного самоусвідомлення та вміння спілкуватися. Іншомовна освіта є ефективним засобом, що інтегрує складові процесу формування особистості, розвиває креативний потенціал.

Сутність вищої освіти визначає триєдина мета: дослідження, освіта і культура. Для виявлення місця і значення іноземних мов у реалізації триєдиної сутності вищої освіти доцільно розглянути функції мови в їх співвідношенні з завданнями вищої школи.

Гносеологічна функція розглядає мову як знаряддя пізнання, як засіб оволодіння знаннями й суспільно-історичним досвідом та як спосіб вираження діяльності свідомості. Вона безпосередньо пов'язана з дослідженням як сутністю вищої освіти. На теперішньому етапі еволюції людського мозку мислення неможливе без

вербальної мови, мова – це реальність існування думки. Отже, навчаючи мовам, ми навчаємо як мінімум варіативно мислити.

Інформативна функція мови, що співвідноситься з предметом в окресленому нами дискурсі, реалізується переважно в наукових текстах, спрямованих на транслювання інформації. Ця функція пов'язана безпосередньо з передачею знань та професійною підготовкою студентів.

Нарешті, культурна функція мови, або функція зберігання та передачі національної самосвідомості, традицій культури народу, пов'язана із завданнями виховання культури та оволодіння культурними навиками. Вивчення іншої мови – це погляд на «картину світу» з іншого ракурсу, а значить воно пов'язане з необхідністю набуття інших культурних навичок. Якщо вищевикладене взяти за основу, то з цього випливає очевидний висновок: саме знання мови надає найкращі можливості для реалізації триєдиної сутності вищої освіти через основні функції.

Проблеми вивчення іноземних мов на рівні вищої школи розглянули в монографіях та в

публікаціях у періодичних виданнях В.В. Сафонова, М.В. Артюшина, Л.І. Поважна, П.В. Сисоєв, В.П. Фурманова, С.Г. Тер-Мінасова, П.О. Бех, В.В. Корнєшук, Л.В. Біркун, Р.Ю. Мартинова, Л.В.Калініна, І.В. Самойлюкевич, Н.К. Скляренко, Г.Д. Томахін, Ю.І. Пассов, Ж.Н. Лелиця, Л.В. Москалюк та ін. Триває пошук ефективних методик навчання та освітніх технологій, що нададуть змогу досягти відповідного рівня оволодіння іноземними мовами у вищій школі.

Предметом нашого наукового інтересу є вплив традиційної методики викладання та сучасних стратегій іншомовної освіти на стан вивчення іноземних мов у ВНЗ України та перспективи подальшого розвитку галузі. І якщо зміна політичних реалій, а разом з тим і переоцінка соціальних і культурних пріоритетів передбачали проходження етапу і «припасування» нового «одягу» шляхом проб, то нині настав час теоретичних узагальнень у цій сфері.

Метою даної статті є аналіз стану вивчення іноземних мов у системі вищої освіти.

Завдання статті – це:

- обґрунтувати важливість іншомовної освіти в підготовці фахівців усіх галузей виробництва;
- проаналізувати доцільність використання окремих досягнень традиційної методики на сучасному етапі розвитку освітньої галузі;
- виявити недоліки традиційної методики викладання іноземних мов у світлі нових суспільних акцентів щодо необхідності іншомовних знань;
- дати оцінку сучасному стану методики та новітнім підходам до викладання іноземних мов у ВНЗ України;
- визначити сучасні стратегії іншомовної освіти в Україні та перспективи розвитку на пряму.

У викладацькій практиці викладачі іноземних мов часто застосовують перевірені часом стандартні навчальні методи. Іноді процес викладання мови, як це не прикро, продовжує залишатися осучасненим варіантом граматики-перекладного методу. Вимоги ж до заняття з іноземної мови на рівні вищої школи з часом змінюються, розробляються новітні методи навчання.

На сучасному етапі розвитку науки в Україні можна напевно сказати, що часи, коли достатнім доказом опанування мови було вміння перекладати з іноземної мови і навпаки адаптованих, неаутентичних текстів уже минули. Сьогодні відбувається реформування навчального процесу України відповідно до загальноєвропейських вимог щодо якості освіти, зокрема: інформатизація освітнього простору, інтеграційні процеси в сучасній вітчизняній освіті, налагодження українськими ВНЗ співпраці з європейськими навчальними закладами у сфері навчальної та наукової діяльності, студентські міжнародні обміни, можливість здобуття другої вищої освіти та навчання за магістерськими програмами за кордоном.

В умовах реформування вищої школи мають змінюватися також і освітні технології викладання іноземних мов. Сама мовна освіта теж поступово модернізується через впровадження кредитно-модульної системи навчання іноземних мов. Міждисциплінарна інтеграція, демократизація та економізація освіти викликає до життя інноваційні складові викладання іноземних мов. Все це ставить до викладання та викладачів іноземної мови у вишах нові вимоги.

Постає питання, у чому полягає основна мета та які завдання ставить життя перед сучасною вищою школою і студентом?

Метою навчання іноземної мови у вищій школі на сучасному етапі є набуття студентами комунікативної компетенції, що дозволить реалізувати їхні знання, уміння, навички для розв'язання конкретних комунікативних завдань в реальних життєвих ситуаціях. Іноземна мова постає як засіб комунікації, спілкування з представниками інших націй, отже, в освіті продовжує розвиватися і надалі культурологічний, або інтеркультурний, підхід до навчання в межах концепції «діалогу культур» з метою формування полімовної грамотності студентів.

Отже, на нашу думку, в сучасному ВНЗ не має бути таких процесів, як бездумне заучування текстів іноземною мовою, що не мають практичної цінності для майбутньої комунікативної діяльності студентів. Вони мають бути підготовлені на засадах якісного сучасного автентичного навчального матеріалу для свідомого використання іноземної мови в подальшому житті та в практичній діяльності. Адже гарне знання іноземних мов є зараз і залишатиметься надалі однією з провідних вимог роботодавців.

У цьому плані саме на ВНЗ покладається відповідальність щодо якісного забезпечення студентів комплексом мовних знань, умінь, навичок, а це вимагає передусім від навчального закладу систематично створювати умови для підвищення кваліфікації своїх педагогічних працівників та щодо забезпечення закладу належною матеріально-технічною базою.

Традиційна система викладання іноземних мов склалася за часів Радянського Союзу. СРСР у короткий термін зміг розв'язати не тільки масштабні завдання загальної грамотності й переходу до загальної середньої освіти, а й пристойного рівня викладання іноземних мов у вищих навчальних закладах. Але система вивчення іноземних мов у ВНЗ формувалася тоді за умов, коли студенти не мали реальної потреби в іншомовному спілкуванні. На той час достатнім було вміння читати й перекладати.

Сьогодні ставлять інші завдання перед вищою освітою, оскільки постала потреба вільного спілкування кількома мовами. Це зумовило необхідність докорінної зміни мовних стратегій.

Традиційна методика викладання іноземних мов нерідко критикується (і справедливо) через неврахування змін у соціально-політичному житті суспільства. В інформаційному суспільстві пріоритетними стали комунікаційні засоби нового типу, зокрема інформатика, з огляду на необхідність забезпечувати інформаційний поступ суспільства й освіти. Використання комп'ютерної техніки, Інтернету викликає природну потребу в оволодінні та спілкуванні іноземними мовами.

Водночас ми спостерігаємо зростання популярності комунікативного підходу до засвоєння і оволодіння іноземною мовою як засобом вираження своїх думок. Ще в 70-х роках ХХ ст. в «Основах методики навчання іноземних мов» Ю.І. Пасова основу концепції склав комунікативний підхід до навчання іноземного спілкування. Ю.І. Пасов характеризує комунікативний підхід, як такий, що «передбачає організацію процесу навчання мовленню як моделі процесу комунікації». [2, с.3] Такий підхід знайшов однодумців.

«Сутність нової методичної концепції, в основі якої лежить комунікативний підхід до процесу навчання, можна визначити як навчання майбутніх спеціалістів уміти формулювати свої думки засобами іноземної мови. Оволодіваючи професійним спілкуванням, студенти вчаться використовувати мову, враховуючи ситуацію спілкування і прагматичний ефект на партнера з комунікації. Тому оволодіння іноземною мовою має на меті передовсім знання всіх елементів, з яких складається текст, - і мовних (володіння фонемним складом, знання слів, граматичних форм та ін.), і немовних (знання соціальних норм, країнознавчі фонові знання та ін.). Принцип комунікативності передбачає збереження в навчально-мовленнєвій практиці основних характеристик і умов природного процесу спілкування: умотивованість висловлювань, їх спрямування на конкретну особу, ситуативність, варіативність, емоційне забарвлення тощо.» – пише Л.І. Поважна. [3, с. 79]

Попри зазначені переваги комунікативного методу, традиційна методика є актуальною для тих студентів, хто бажає знати іноземну мову як «другу рідну». Традиційний підхід до вивчення іноземних мов передбачає спрямування лексико-граматичної методики на вивчення мови як системи і формування насамперед чотирьох основних мовних навичок: читання, письма, аудіювання і говоріння. Тут велика увага приділяється розбору текстів, писанню переказів і творів. Крім того, студент має засвоїти структуру й логіку іноземної мови, вміти співвідносити її з рідною мовою, розуміти, в чому полягає їхня подібність і відмінність. Це неможливо без серйозного вивчення граматики і без практики двобічного перекладу. Якщо в курсі вивчення іноземної мови знайдено правильний баланс між усіма цими елементами і практичний курс викладається спеціалістом – реалізація програми буде успішною. Рівень знання мови студентів, що навчаються

за подібною методикою, як правило, відповідає рівню фахової лінгвістичної освіти.

Одне з основних завдань викладача, котрий дотримується традиційного підходу в методиці, полягає у формуванні міцної граматичної бази. Узагальнена схема цієї методики така: вивчаються граматичні правила та застосування їх на конкретних прикладах, далі одержані навички закріплюються в численних практичних вправах. Традиційний метод є прийнятним для тих, хто насамперед зацікавлений у вивченні письмової мови.

Поширення такої методики в СРСР було зумовлене саме цією її метою – щоб науковці й інженери були здатні прочитати наукові джерела іноземною мовою, зрозуміти зміст професійних статей та монографій. Мабуть, єдина вада традиційного методу, окрім довготривалого курсу навчання, полягає в обмеженому досвіді розмовної мови. Однак практика доводить, що проблеми «мовного бар'єру», контекстного вживання ідіоматичних висловів, сленгової й розмовної лексики найкраще долати засобами комунікативного підходу [1, с. 61].

У багатьох методиках використовується позитивний досвід класичної моделі викладання іноземної мови, зокрема лінгво-соціокультурний метод, що акцентує увагу на вивченні соціокультурного середовища певної мови. Він відштовхується від того, що в мовні структури включені соціокультурні. Тобто мова всіма своїми складниками (лексикою, граматиною, фонетикою та ін.) тісно пов'язана із загальним соціальним і культурним тлом власного середовища, зрозуміти яке можливо лише за умов вивчення комплексу культурних знань про те, як живе й функціонує у світі мови певний предмет або явище, позначене мовою. Прихильники методу переконані, що викладання інструментів мови без урахування позамовних чинників робить мову нежиттєздатною. Мова – це дзеркало, що відображає спосіб життя народу, його традиції, культуру та історію. Головна мета вивчення мови, відповідно до лінгво-соціокультурного методу, зосереджується на полегшенні розуміння співрозмовника, інтуїтивного її сприйняття.

Наприкінці ХХ ст. суспільство врешті усвідомило, що знання іноземних мов є вкрай необхідним. Попит викликав пропозицію. Викладачі іноземних мов опинились у центрі уваги: спеціалісти різних галузей науки, техніки, бізнесу вимагали навчання іноземних мов як знаряддя виробництва. Іноземні мови потрібні їм насамперед для використання в різних ситуаціях професійної життєдіяльності, як засіб реального спілкування із колегами з інших країн. Відомий фахівець у галузі лінгвістики та методики викладання іноземної мови С.Г. Тер-Мінасова справедливо відзначає: «Їх не цікавить ні теорія, ні історія мови – іноземні мови, у першу чергу англійська, потрібні їм виключно функціонально, для використання в різних сферах життя суспільства як

засіб реального спілкування з людьми з інших країн». Основним завданням викладання іноземних мов за нової історичної ситуації постало навчання мови як реального засобу спілкування між спеціалістами в різних галузях знань та сферах суспільного життя [4, с. 9-10].

Це викликає переорієнтацію на нові методи викладання іноземних мов в галузі іншомовної освіти. Саме як відповідь на вимоги часу були створені факультети іноземних мов, навчальні плани яких засвідчують, що основними напрямками іншомовної освіти стають:

- функціональне вивчення мов для використання їх у різних сферах суспільного життя – в науці, техніці, економіці та культурі;
- узагальнення практичного й теоретичного досвіду викладання іноземних мов у ВНЗ;
- наукове обґрунтування та розробка методів навчання мови як засобу спілкування між професіоналами, як знаряддя виробництва поряд із економікою, правознавством, прикладною математикою, філологічними науками;
- вивчення іноземних мов у синхронічному зрізі, на ґрунті соціального, культурного та політичного життя країни, мова якої вивчається;
- розробка моделей підготовки викладачів іноземних мов, перекладачів-референтів, спеціалістів з міжнародних і міжкультурних комунікацій.

Раніше перевага надавалася граматиці, майже механічному опануванню словника, читанню й літературному перекладу. Це принципи «старої школи», яка (варто віддати їй належне) все ж таки приносила плоди (але якою ціною?). Оволодіння мовою здійснювалося шляхом тривалої рутинної праці. Завдання пропонувалися досить однонамітні: читання тексту, переклад, запам'ятовування нових слів, переказ, вправи до тексту. Іноді, заради необхідної зміни діяльності, - твір або диктант, плюс фонетична муштра як відпочинок. Коли пріоритетними були читання і робота над «топіками», реалізовувалася лише одна функція мови – інформативна. Не дивно, що добре знали мову одиниці – проте за рівнем володіння граматику вони могли позмагатися з випускниками Кембриджу.

Нині викладання мови дедалі більше набуває прикладного характеру, тоді як раніше воно було абстрактним, заідеалізованим і мало здебільшого теоретичне спрямування. Ще Аристотель вивів знамениту тріаду риторичної (а значить і викладацької) етики, досить адекватну сучасним вимогам: логос – якість викладу, пафос – контакт з аудиторією, етос – ставлення до навколишнього. Щодо, функцій педагога в освітньому процесі, то з часів Аристотеля вони значно змінилися. На зміну викладачеві-ментору, викладачеві диктатору прийшов викладач-спостерігач, викладач-посередник. При цьому вплив викладача на студентську аудиторію не зменшується, а, навпаки, зростає.

Найстарішу методіку навчання іноземних мов називають фундаментальною. Саме за цією методикою навчали ліцеїстів грецької і латини, у той час як французька засвоювалася природно, разом із суворими навіюваннями гувернанток. Класичний метод мав чітку схему навчання: фонетичні шифри, наочні зображення синтаксичних конструкцій, обов'язковий лексичний мінімум. Навчання починалося з азів і супроводжувалося копіткою й наполегливою працею.

У багатьох мовних вузах викладачі й досі спираються на схеми навчання за фундаментальною методикою. Щодо перекладача, то він чудово розуміє непередбачуваність мовних ситуацій. Займаючись за такою методикою, студенти не лише оперують найрізноманітнішими лексичними шарами, а й учаться дивитися на світ очима «native speaker» - носія мови.

Відомим представником цієї методіки викладання іноземної мови є М.А. Бонк. Її підручники англійської мови давно стали класикою жанру і витримали конкуренцію останніх років. Ніхто не обіцяє, що буде легко, що не доведеться займатися вдома і досвід викладача врятує від помилок у вимові та граматиці, але нагородою буде відчуття стану корінного жителя, який знає, як не заблукати в «лабіринті» умовного способу чи минулого часу.

Принципові зміни спостерігаються в методиці викладання іноземних мов, пов'язаної з новаціями в царині педагогіки і психології особистості і групи, зокрема можна засвідчити помітні зміни у свідомості студентів: з'являється проголошена колись А. Маслоу потреба в самореалізації. Автентичність спілкування, зважені вимоги й претензії, взаємовигідність, повага до особистості – ось набір неписаних правил побудови конструктивних стосунків у системі «викладач - студент». Не менш важливим у цій системі є вибір відповідно до власних потреб. На заняттях студент може вільно обирати мовні засоби й особисту мовну стратегію. Викладач також не обмежений у виборі прийомів і методів навчання, в організації занять, виборі навчальних посібників та підручників.

Вітчизняна методологія навчання іноземних мов і досі спирається на тематичний принцип організації навчального матеріалу, який, як з'ясувалося, не веде до вільного володіння мовою. Мовленнєва діяльність ґрунтується на вираженні думки. Вона об'єднує мову і мовлення в один об'єкт навчання. Сьогодні фахівці схиляються до мовленнєво-діяльнісного підходу у вивченні мов, оскільки кінцевою метою навчання є здатність висловлюватися іншомовними засобами в процесі формування і формулювання думки. Мова має матеріальне втілення у мовних засобах (граматичних, лексичних, фонетичних). Мовлення є віртуальним поняттям, що виявляється в процесі формування і формулювання думок. Мовлення формулює думку мовними засобами. У навчанні ці поняття (фізичне і процесне) об'єднуються – через мову (її засоби) в процесі мовлення (формування й формулювання думки). Отже, в навчанні мовлен-

невої діяльності відбувається паралельне вивчення мовної системи і мовлення.

Окреслюється характерна тенденція до посилення комунікативної спрямованості навчального процесу, його наближення до реального процесу спілкування. Отже, методичним змістом сучасного заняття з іноземної мови має бути комунікативність.

У процесі навчання за комунікативним методом учні набувають комунікативної компетенції – здатності користуватись мовою залежно від конкретної ситуації. Вони навчаються комунікації в процесі самої комунікації. Відповідно усі вправи та завдання повинні бути комунікативно виправданими, дефіцитом інформації, вибором та реакцією. Найважливішою характеристикою комунікативного підходу є використання автентичних матеріалів, тобто таких, які реально використовуються носіями мови. Мовленнєва взаємодія студентів проходить за співучасті викладача в найрізноманітніших формах організації навчання: парах, тріадах, невеликих групах, з усією групою. З самого початку студенти оволодівають одночасно чотирма видами мовленнєвої діяльності на надфразовому й текстовому рівнях при обмеженому використанні рідної мови. Об'єктом оцінювання є не лише правильність, але й швидкість усного мовлення та читання.

Для досягнення комунікативної компетенції – комунікативних умінь, сформованих на основі мовних знань, навичок і вмінь, – викладач іноземної мови використовує новітні методи навчання, що поєднують комунікативні та пізнавальні цілі. Інноваційні методи навчання іноземних мов, які базуються на гуманістичному підході, спрямовані на розвиток і самовдосконалення особистості, на розкриття її резервних можливостей і творчого потенціалу. Вони створюють передумови для ефективного поліпшення навчального процесу у вищих навчальних закладах. Щодо основних принципів сучасних методів, то ними є: рух від цілого до окремого, орієнтація занять на учня (*learner-centered lessons*), доцільність та змістовність занять, їх спрямованість на досягнення соціальної взаємодії за наявності довіри до викладача, засвоєння мови за допомогою знань з інших галузей наук, тобто інтегрування мовних знань.

Інтерактивний метод надає можливість вирішити комунікативно – пізнавальні завдання засобами іншомовного спілкування. Категорію «інтерактивне навчання» можна визначити як: а) взаємодію викладача і студента в процесі спілкування; б) навчання з метою вирішення лінгвістичних і комунікативних завдань. Інтерактивна діяльність включає організацію і розвиток діалогічного мовлення, спрямованих на взаєморозуміння, взаємодію, вирішення проблем, важливих для кожного із учасників навчального процесу.

Сучасна комунікативна методика пропонує широке впровадження в навчальний процес активних нестандартних методів і форм роботи для

кращого свідомого засвоєння матеріалу. На практиці виявили досить високу ефективність такі форми роботи: як індивідуальна, парна, групова і робота в команді.

Серед переваг інтерактивного навчання виділяють встановлення дружньої атмосфери між учасниками навчального процесу, незалежність і впевненість студентів, співпраця студента й викладача, творче використання власного досвіду студентами, комфортніші умови для подолання мовного бар'єру, взаємодопомога.

Таким чином, новітні методи навчання іноземних мов сприяють одночасному вирішенню проблем комунікативного, пізнавального та виховного характеру, а саме: розвивати вміння і навички спілкування, встановлювати емоційний контакт зі студентами, навчати їх працювати в команді, зважати на думки й висловлювання інших.

Як показує вивчення попереднього досвіду, використання зазначених методів навчання знімає нервову напругу студентів, змінює форми діяльності, привертає увагу до основних питань заняття.

Отже, вивчення і застосування на практиці інноваційних методологічних підходів надають можливість викладачам іноземної мови впроваджувати та удосконалювати нові методи роботи, підвищувати ефективність навчального процесу й рівень знань студентів.

Нове бачення освіти має на меті створення мотиваційного середовища для студентів у процесі вивчення іноземних мов. Принцип функціонального підходу в процесі вивчення іноземних мов є основним. У цьому підході комунікативність як основна функція мови більш повно реалізується як в лінгвістичному, так і в концептуально-тематичному спрямуванні. Зросло значення культурних обмінів, бо інтеграційні Європейські процеси та долучення до світових цінностей, інформаційна глобалізація збільшили можливості контактів з носіями інших мов. Тому вивчення іноземної мови у вищій школі набуває практичного значення, а комунікативна функція мови відіграє головну роль у процесі вираження почуттів, суджень та засвоєнні інформації, знань, що можуть подаватися в будь-якій формі.

При використанні мови домінує одна мета: отримати інформацію, запросити інформацію, спонукати до дії, висловити почуття і т.д. Така матеріалізація актів комунікації може набирати різноманітних форм вираження, від найпростіших до найскладніших.

Аналіз практики викладання англійської мови у вищих навчальних закладах показав, що підручники та методичні розробки, які використовуються в процесі навчання, ще недостатньо враховують роль і значення мотиваційної сфери студентів, динаміку смислотвірних стимулів учіння в процесі навчання, міру та характер взаємозв'язку мотиваційної готовності до засвоєння знань, до оволодіння способами такого засвоєння конкретними методичними прийомами.

Тому однією з актуальних проблем сьогодні є вивчення мотиваційної сфери студентів, вироблення шляхів та методів її корекції та розвитку.

Провідними мотивами вивчення англійської мови як фахової дисципліни в студентів вищого навчального закладу є мотиви внутрішні – професійного опанування, комунікативні, пізнавальні та мотиви зовнішні. Засобом їх формування слугує методика викладання й зміст іноземної мови як навчального предмета.

Специфічними спонуками вивчення іноземної мови є комунікативні. Найважливішою умовою їх формування та розвитку є надання комунікативного характеру всьому процесу викладання іноземної мови у вищій школі.

Новаторський статус викладача іноземної мови в системі нормативно-розвивального навчання, зокрема як активного регулятора процесу викладання, надає йому свободу дій в методико-дидактичній діяльності та у всіх його ініціативах. Навколо особистості студента зосереджуються всі

дидактичні ініціативи. Демократизація двобічних стосунків «студент-викладач» має на меті не тільки свободу рішень з боку студентів, а й відповідальність з боку викладача в процесі перевірки набутих студентом знань. Викладач повинен створити студентам мотиваційне середовище, адекватне для вивчення іноземних мов.

Таким чином, ефективність комунікативно спрямованого навчання іноземних мов у вищій школі залежатиме від бажання і здатності викладачів скористатися позитивним досвідом вітчизняних та іноземних учених і практиків щодо гуманістичного підходу в навчанні, усвідомлення необхідності відмови від авторитарних і схоластичних методів. Методи навчання іноземних мов, які ґрунтуються на гуманістичному підході, допомагають розкрити творчий потенціал студентів і сприяють розвитку та самовдосконаленню навчально-комунікативного процесу, формуванню свідомих патріотів своєї країни, толерантних громадян світу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кульга Н.К. Використання інноваційних технологій навчання – запорука успіху якісної підготовки фахівців / Н.К. Кульга // Проблеми освіти. – 2000. – № 22 – С. 61.
2. Пассов Е.И. Основы методики обучения иностранным языкам / Е. И. Пассов. – М.: «Русский язык», 1977. – 216 с.
3. Поважна Л.І. Педагогічні інновації у практиці підготовки фахівців сфери туризму / Л. І. Поважна // Проблеми освіти. – 2000. – № 22 – С. 79.
4. Тер-Минасова С.Г. Изучение иностранных языков и культур на университетском уровне / С. Г. Тер-Минасова // Вестник МГУ. – 1998. – № 2 – С. 9-10 (Сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация).

© Гончарук Ю.В., 2010

Стаття надійшла до редколегії 19.11.2010 р.